

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

15. Quid sit gratia operans & cooperans, iuxta Augustinum & Fulgentium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

possimus. Quibus verbis præueniens gratia explicatur. Illa est enim qua proprie fides & pius affectus erga Deum inspiratur, sine qua fides esse nequit, tanquam justificationis exordium, ut ad justificationem ipsam perducat. Quod finalibus serè verbis non solum officium, sed etiam non en præuenientis gratiæ exprimitur Synodus Tridentina Sessione sexta declaravit: *Declarat præterea, inquit, ipsius justificationis exordium in adultis a Deo Christiane letum præueniente gratia sumendum esse: hoc est, ab eius vocatione qua nullis eorum existentibus meritis vocantur, nempe, ut primitus credant, & a peccatis seu à peruersa sua voluntate convertantur ad Deum, secundum id quod adicit: Ut qui per peccata a Deo averti erant, per eius excitantem & adiuuantem gratiam ad convertendum &c.* Libentius, cunctius & accuratius non

possit gratia præueniens proprie dicta & munus ejus exponi. Nam ex illa dicitur sumendam esse non justificationem, sed justificationis exordium. Nempe quia illa proprie est, qua omnia omnino bona hominis merita præveniuntur, hoc est, qua homo nolens & à Deo avertus primo prævenitur, antequam quicquam omnino boni operetur, vel quicquam gratiæ mereatur. Sic enim exponit eam gratiam quam præuenientem dixerat: *Hoc, inquit, est, ab eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis vocantur, nempe, ut primitus credant, & a peccatis seu à peruersa sua voluntate convertantur ad Deum, secundum id quod adicit: Ut qui per peccata a Deo averti erant, per eius excitantem & adiuuantem gratiam ad convertendum &c. dissipantur.*

CAPVT XV.

Quid sit gratia operans & cooperans, juxta Augustinum & Fulgentium.

QVOD si quis ista que de præueniente & subsequente gratia ex tribus antiquis diximus, ut oportet ponderaverit nihil etiã difficultatis in percipienda natura gratiæ Operantis & Cooperantis, Excitantis & Adjuvantis inveniet. Nam gratia operans non est alia quam præueniens, sed diversa nonnulla consideratione. Præueniens enim dicitur, quia prævenit liberam hominis voluntatem antequam quicquam boni vel operata sit, vel à Deo promeratur. Operans vero, quia ipsa sola primam bonam voluntatem in homine operatur. Sola dico non quasi homo non simul in illam voluntatem, hoc est, in voluntatis motum atq; consensionem influat, sed quia eum operatur, nobis nihil ad eum habendum conferentibus petendo desiderando, studendo, meditando, atq; ita nihil omnino boni meriti respectu illius voluntatis asserendo. Hoc enim impossibile est, hoc ipso quo statuitur, esse primam voluntatem bonam, ad quam ex mala convertitur. Illam enim nec fides, nec oratio, nec studium, nec ullum omnino meritum antecedere potest; atque ita necessario Deus eam solus, seu gratia sola operans ac præueniens dicto jam sensu operatur. Cooperans gratia vicissim non est alia quam subsequens; quæ quidem subsequens nuncupata est, quia subsequitur illi bonam voluntatem, quam sola præueniens gratia inspiravit atq; operata est, sequitur vero tanquam quædam retributio bonæ voluntatis, aut fidei, aut orationis. Cooperans autem dicta est, quia operatur aliquid in nobis non sola, sed nobis simul cooperantibus, non per simultaneum tantum influxum; ut recentiores intelligunt (sic enim etiam cooperamur gratiæ operanti) sed præviæ ad effectum illius gratiæ, volendo, credendo, desiderando, petendo, pulsando, satagendo, adeoq; etiam promerendo, ita ut ejus effectus sit univèrsam primam voluntatis illius bonæ incrementum utq; ad apicem

A perfectionis humanæ. Nam ut Augustinus ait: *Constat Deum alia etiam non orantibus, sicut inquit Lib. de dono fidei: alia non nisi orantibus preparasse, sicut usque pers. c. 10. in finem perseverantiam.*

Hanc esse veram genuinamque gratiæ operantis & cooperantis, notionem, facile ex Augustino ac discipulis ejus demonstrari potest. Quod antequam præstemus, declarandum imprimis est, constantem Augustini & sectatorum ejus sententiam esse, quod gratia præueniens atque operans sola conversionem hominis, seu primam bonam voluntatem & ipsum velle operatur, cooperans vero non sola, sed voluntate hominis concurrente, ad eum scilicet quo dixi modum. Hoc enim cum verum esse nullo pacto possit eo sensu, ut sine simultaneo influxu voluntatis fieri intelligatur; per seipsum quodammodo consequens erit (etiamsi Patres non exprimerent) quod sola operans gratia operetur velle; quia non potuit ad illud velle assequendum quicquam studij præviæ contribuere, sicut accepta jam fide bonæque voluntate, desiderando, & petendo ad incrementum virtutum operaque bona faciendâ, aliquid conferre potest. Sic igitur ea de re loquitur Augustinus in libro de Gratia & libro arbitrio: *Utergo velimus sine nobis operatur, cum autem volumus & sic volumus ut faciamus, nobiscum operatur.* Sine nobis, nempe petendo, pulsando, merendo cooperantibus, quam vis simul cum gratia in actum voluntatis influamus. Hunc esse sensum declarat manifestius in eodem libro multo superius, quando de Paulo jam post vocationem primamque voluntatem bonam bene operante ac laborante scribit: *Non ego autem, sed gratia Dei mecum, id est, non solus, sed gratia Dei mecum: ac per hoc nec gratia Dei sola, nec ipse solus, sed gratia Dei cum illo.* Hæc de gratia cooperante. De operante vero conversionem statim adicit: *Ut autem de celo vocaretur & tam magna & efficacissima*

Lib. de gratia
& lib. arbitrio
cap. 17.

Lib. de gratia
& lib. arbitrio
cap. 5.

efficacissima vocatione converteretur, gratia Dei erat sola, qui sic, cum voluntas Pauli simul infuere? Audi rationem: Quia merita eius erant magna sed mala. Nempe manifestum est quod ideo sola gratia conversionem eius operata dicatur, quia ante conversionem nihil omnino Paulus cooperatus est boni, sive petendo, sive desiderando, sive quaqua ratione merendo, ut ei talis vocatio donaretur, sed eam sola gratuita proflus sine meritis gratia Paulo nihil boni operanti dedit. Vnde alio in loco: Quod

Epist. 107. (creare) ut fiat in eis oratio, oratur pro eis, quamvis non oratur ab eis.

Fulgent. lib. de mar. & grat. l. 30.

Hanc magistri sui doctrinam sanctus Fulgentius multis expressit locis, ut libro de incarnatione & gratia: Et hoc in parvulis salutis opus sine propria voluntate assensu gratia Dei operante perficitur, quod bona voluntatis exordio divinitus dato in maioribus inchoatur, ut opere SOLIVS GRATIAE voluntas qua mala sunt, doli fiat, & deinceps gratia SECVM operanti servitium obedientiae cooperatrici exhibeat. Quid ergo, an voluntas dum ex mala efficitur bona, operanti gratiae non cooperatur? Cooperatur plane Scholasticorum sensu, cum gratia scilicet concurrendo, sed non cooperatur, aliquo previo studio aut oratione bonam voluntatem sibi pariendo. Hoc enim eum velle, ex alio loco aperitissimum est: Ut noverimus omnes qui salvantur non nisi ex eius gratuita (nullis meritis aut orationibus acquirit) bonitate salvati. Quare obsecro? Vi enim quisque salvetur, nulla praecedunt humana voluntatis bona merita, sed SOLA Dei voluntas humana salvationis est causa. Qua phrasi etiam in eodem libro dicit: Sicut etiam ut caro vivat solus opus est anima; ita quoque ut homo credat, ubi involuntur bona voluntatis seu conversionis initium SOLIVS opus est gratiae. Et in libro de veritate praedestinationis & gratiae, de gratia preveniente quae proprie est operans: In nondum bene volente SOLA operatur exordium bonae voluntatis. Et rursum: Misericordia igitur preveniens cooperaturam sibi hominis voluntatem SOLA PRAEPARAT, id est, facit. Et in eodem opere aliquanto inferius, & scripturam qua dicit Paulus iam iustificatus, Gratia Dei necum, exponit: Præter igitur Paulus ex infideli factus SOLA gratia OPERATA est quomodo sola? qua aversum convertit, & infideli fidem cum infidelitatis suae merito fidem accipere non mereretur, attribuit. Ecce (SOLA) non excludit concursum voluntatis, sed meritum. Nam statim scriptum explicat: Atque ita voluntate quidem Paulus, id est, voluntate concurrente, creditur, voluntarie abundantius illis omnibus laboravit, sed & credere & laborare non posset, nisi desuper donum gratiae IN SE, ac SECVM operantis acciperet. Vbi quod dicit (IN SE) gratiam proprie operantem respicit, quae in homine fidem bonamque voluntatem, nihil petitorie aut meritorie cooperante, operatur; illud vero (SECVM) gratiam cooperantem, quia cum illa simul homo confert, ut diximus, studium suum. Quam distinctionem tam accuratam Fulgentius ex Augustino didicit, qui eum li-

lib. 1. c. 16.

lib. 1. c. 24.

lib. de veritate praedest. & grat. l. 97.

militer omne meritum humanum ad assequendam fidem totis viribus disputandi excludere fatigeret, simili modo dixit: opera quippe bona sunt ab HOMINE, fides autem fit IN HOMINE, sine qua illa a nullo sunt homine. Qui locus quorundam studia multum torlit, significat autem fidem a Deo solo in homine fieri, nihil videlicet voluntate hominis ad eam impetrandam petendo, merendove cooperante. Opera vero ab illo, studium desiderandi & petendi ex parte sua conferente.

His itaque de operantis gratiae natura praemissis, facile intelligentur ea loca quibus praefati Patres gratiam operantem & cooperantem expriment, & eorum officia quae supra diximus, depingunt. Quod videlicet operans est illa quae sola sine studio, sine oratione, sine merito hominis praecedente voluntatem seu velle operetur, per quod voluntas ex mala fit bona, & ex iniusta fit iusta. Cooperans vero quae homini iam volenti, conatque cooperatur, firmam illam augendo robotandoque voluntatem, ut id efficiat & perficiat quod voluerit, & conatur. De quibus Augustinus, cum praemisisset, quod ille qui vult facere dei mandatum & non potest, concupiscentia videlicet reluctante, iam quidem habeat voluntatem bonam, id est, ut explicat, charitatem, sed adhuc parvam & invalidam. Poteri eum magnam habuerit & robustam, ita in libro de Gratia & libero arbitrio clarissime loquitur: Parva & imperfecta (charitas seu bona voluntas Petro) non deerat, quando dicebat Dominus: Animam meam pro te posui. Parvitas enim se posse quod se velle sentiebat. Et quis istam esse parvam dare coepit charitatem, nisi ille qui pro aperat voluntatem & COOPERANDO perficit, quoniam OPERANDO incipit? Quoniam ipse ut velimus OPERATUR incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens. Propter quod ait Apostolus: Certus sum, quoniam qui operatur in vobis opus bonum perficit in diem Christi Iesu. Vt ergo vel nati & NOBIS operatur, cum autem velimus & sic velimus ut faciamus NOBISCVM COOPERATUR. Tamen sine illo vel operante ut velimus, vel COOPERANTE cum volumus, ad bona pietatis opera nihil valemus. De operante illo ut velimus, dictum est, Deus est enim qui operatur in vobis & velle. De cooperante illo cum iam volumus & volendo facimus, Scimus, inquit, quoniam diligentibus Deum omnia COOPERANTUR ad bonum. Quae est omnia nisi & ipsas terribiles saevasque passiones? Nihil evidentius quam gratiam operantem esse, quae cum ante nollemus, efficitur ut velimus; cooperantem, quae quando iam actu volumus, efficitur ut fortius velimus, ita ut superando quavis obstacula etiam re ipsa faciamus. Illam operari, ut quoquo modo voluntatem bonam seu velle quantumcunque infirmum atque imperfectum habeamus; hanc ut illa bona voluntas augeatur & roboretur. Non tantum ut ex inefficaci fiat efficax, sicut nonnulli volunt, sed ita ut etiam efficax, efficiatur fortior, atque ita fortior ut tandem omnibus amoribus & terroribus fiat insuperabilis; cuiusmodi sane non est quaelibet voluntas

Epist. 107.

lib. de pe. & in omni.

cap. 17.

luntas

lantas bona, etiam efficax. Multae quippe efficaees voluntates, cum nulla tentatione pulsantur, saeviente tempestate franguntur atque superantur. Efficax enim erat voluntas Petri cum diceret, *Animum meum pro te ponam*, sed tenera & infirma; cum vero postmodum ad crucem diceretur, adulta ac robustissima. Nam quemadmodum planta & animalia paulatim crescendo ad iustam ducuntur magnitudinem, ita & voluntates: quae quidem per solam gratiam operantem, sine hominis labore praevio inchoantur, inchoatae vero per cooperantem gratiam ac studium hominis incrementum capiunt, adoleseunt, perfectaeque fiunt. Ex quo perspicuum est, cooperantem gratiam nunquam dici respectu primae voluntatis bonae, quando in eam erumpit potentia voluntatis (nam illa est solius gratiae operantis effectus); sed solum respectu bonae voluntatis postquam homo iam velle cepit, ut illud velle perseveret, augeatur, bonique operibus velut fructibus cumuletur. Unde alio loco contra Iulianum Augustinus: *Sinon praevenit (gratia voluntatem) ut operetur eam*, seu *PRIVS EXISTENTI voluntati gratia cooperatur, quem modo servum est, Deum in vobis operatur & velle*. Iulianus enim gratiam cooperantem voluntati bonae jam excellenti sine difficultate fatebatur.

Sed de illa operante & cooperante gratia proprie dicta, etiam sanctus Fulgentius distulit duobus locis quae paulo ante iam aliam ob causam allegavimus. Nam in libro secundo

A de Veritate praedestinationis & gratiae: *Prævenit misericordia liberum hominis arbitrium, dum in nondum bene volente sola operatur exordium bonae voluntatis: subsequitur dum bene volenti subministrat auxilium, ut bene operando perveniat ad bonae voluntatis effectum. Misericordia igitur praeviens cooperat: nam sibi homini voluntatem sola preparat: subsequens autem cooperantem sibi voluntatem iuvat.* Vbi cum cooperationem voluntatis humanae solummodo tribuit gratiae consequenti, clare indicat eandem solam gratiam consequentem esse cooperantem voluntati. Operans enim gratia sola velle operatur sine illa cooperatione voluntatis tali quam modo diximus. Quo etiam modo in libro de Incarnatione & gratia dicit: *Ut opere solus gratia voluntas qua mala sunt, bona fiat, & deinceps gratia SE CUM OPERANTI, hoc est, cooperanti, servum obedientiae cooperatricem exhibeat.* Vbi perspicue docet nullam esse obedientiam hominis cooperatricem respectu gratiae cooperatricis, qua ex mala fit bona, sed solummodo respectu gratiae cooperantis; utpote qua simul cum homine cooperante modo iam superius explicato operatur. Cooperans enim cooperantem, veluti correlativum suum ita respicit; ut si gratia sit cooperans voluntati, necessario etiam voluntas gratiae cooperetur: Et est contrarium, si sola gratia velle operetur, non possit voluntas ad istud velle cooperari. Quod quo pacto verum sit, iam ante satis diximus.

Lib. de Incarn. & grat. ser. c. 30.

CAPVT XVI.

Quid sit gratia excitans & adjuvans.

EX istem etiam quae de gratia praevanente & consequente distulimus, ut inquit de operante & cooperante satis perspicue elicit, quid de gratia *Excitante & Adjuvante*, sentiri debeat. Nam & illas plerumque longe alio sensu recentiores accipiunt, quam à veteribus veteris gratiae divinitus intellectoibus ac defensoribus acceptae sunt. Quaequidmodum enim divisio gratiae praevanentis & subsequens, ex illa celebri controversia maxime innotuit, quae Catholici cum Pelagianis disceptabant, utrum gratia praevaneret omnem actionem voluntatis bonum, an neque meritum eius; an vero è contrario, gratia semper post meritum voluntatis, seu post eius velle sequeretur; hoc est (ut idem ipsius alia divisione exprimitur) utrum gratia sic praevaneret velle voluntatis, ut operaretur illud, an è contrario gratia tali motui voluntatis praecedenti cooperaretur dumtaxat, illum consequendo & roborando: ita quoque divisio gratiae in excitantem & adjuvantem, eandem illam difficultatem tangit. Pelagiani enim volebant voluntatem ex se primo emergere, & per se excitari, & ex se ipsa bonum velle, cuius tamen motibus tanquam infirmis Deus subungeret ex isto merito gratiae adjuvantis auxilium. Catholici vice versa sentie-

A bant, gratiam non tantum *adjuvare*, quando iam bonum voluit, sed etiam *excitare*, ut bonum primitus velit. Quo fit ut in ista divisione excitatio gratiae non tam videatur esse quilibet incitatio vel provocatio ad actum, quae cuiuslibet gratiae competit, quam prima sulcitatio seu excitatio, seu emicatio sopitae, mortuae, extinctaeque volitionis seu voluntatis bonae, prout voluntas phrasi veterum volitionem seu motum voluntatis denotat. Quae phrasi etiam voluntas, hoc est, volitio seu propositum hominis tanquam infirmum *adjuvari* dicitur. Iuxta illud Pauli, quod de iam erudentibus & volentibus dixit: *Spiritus adjuvat infirmitatem nostram.* Quae quidem omnia luculente constant vel ex unica disputatione Sancti Augustini cum Iuliano & quibusdam Episcopis Pelagianis, quando asseruerant: *Non ex Dei potentia vel in malum vel in bonum iuvatum aliquem cogit; sed propria voluntate aut bonum facit aut malum.* Vbi de prima bona voluntate sermo est, quam si à gratia fieret excitante, coactam fore calumniabantur: *In bono vero opere iam volentis hominis, à Dei gratia semper ADIUVARI; in malum vero diaboli suggestionibus vitari.* Adversus ista Pelagianorum verba sic scribit Augustinus, ut quid inter gratiam excitantem & adjuvantem sit discriminis,

Lib. 1. ad Bonif. c. 18.